

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОГРАМИ СТВОРЕННЯ ЗАКОРДОННИХ ТУРИСТИЧНИХ ПРЕДСТАВНИЦТВ

Анотація. На основі теоретичного аналізу наукових підходів та їх узагальнення здійснено дослідження теоретичних і практичних аспектів оцінки ефективності програми створення закордонних туристичних представництв.

Ключові слова: державне регулювання туристичної сфери, туризм, туристична сфера, закордонні туристичні представництва.

Summary. The article based on of theoretical analysis of scientific approaches and synthesis of a study of the theoretical and practical aspects of assessing the effectiveness of the program of creation of overseas tourist offices.

Key words: state regulation of the tourism sector, tourism, tourist industry, foreign tourist offices.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції розвитку туристичної сфери для оцінки соціально-економічної ефективності діяльності об'єктів сфери туризму потребують вдосконалення моніторингу шляхом формування системи показників ефективності діяльності туристичної сфери.

Важливою складовою діяльності представництв повинна стати оцінка економічної, соціальної та екологічної ефективності Програми створення закордонних туристичних представництв.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти впровадження відповідних програм розвитку та функціонування закордонних туристичних представництв висвітлені у працях багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених: Ю. В. Алексеевої, В. К. Бабарицької, І. В. Валентюк, А. П. Дуровича, В. Ф. Кифяка, В. І. Цибуха, В. А. Шульги, Дж. К. Холлоуея та інших.

Мета статті — обґрунтувати доцільність впровадження системи оцінки діяльності закордонних туристичних представництв на основі формування системи відповідних показників.

Виклад основного матеріалу. Необхідно зазначити, що оцінка результативності Програми повинна здійснюватись щорічно на основі системи цільових показників. Ступінь досягнення запланованих показників, на нашу думку, необхідно оцінювати як відношення досягнутих показників до їх планових значень [3].

Оцінка результативності Програми за конкретними закордонними представництвами пропонується здійснювати таким чином. Результативність окремого завдання програми — за формулою (1):

$$E_n = \frac{T_{fn}}{T_{Nn}} \times 100\%, \quad (1)$$

де E_n — результативність окремого завдання Програми, виражена n -м показником, що характеризує рішення цього завдання; n — номер показника, що характеризує рішення завдання Програми; T_{fn} — фактичне значення показника, що характеризує рішення завдання програми, досягнуте за

звітний рік; T_{Nn} — планове значення n -го показника, що характеризує результати завдання Програми, затверджене на відповідний рік.

Сумарна оцінка результативності Програми за кожним завданням визначається за формулою (2):

$$E_i = \sum_1^m \frac{T_{fn}}{T_{Nn}} \times K_{mi} \times 100\%, \quad (2)$$

де E_i — результативність Програми за i -м завданням Програми, виражена у відсотках; i — номер завдання Програми; m — кількість показників, що характеризують рішення i -го завдання Програми; K_{mi} — коефіцієнт вагомості m -го показника результативності, що характеризує рішення i -го завдання, в оцінці результативності i -го завдання Програми.

Сума всіх коефіцієнтів вагомості повинна дорівнювати одиниці.

Інтегральна оцінка результативності Програми для окремого закордонного туристичного представництва визначатиметься за формулою (3):

$$E = \sum_{i=1}^n E_i \times q_i \times 100\%, \quad (3)$$

де E — результативність Програми в цілому, у відсотках; n — кількість завдань Програми; E_i — результативність Програми за i -м завданням; q_i — коефіцієнт вагомості i -го завдання в інтегральній оцінці результативності Програми.

Значення коефіцієнтів вагомості для кожного цільового індикатора і показника результативності Програми при оцінці результативності відповідних завдань Програми, а також для кожного завдання при інтегральній оцінці результативності Програми в цілому будуть визначені рішенням відповідної комісії.

Оцінка соціально-економічної ефективності Програми здійснюється за кількісними та якісними показниками бюджетної, комерційної та суспільної ефективності.

У якості кількісних показників ефективності Програми застосовуються інтегральні ефекти або

чисті дисконтовані доходи, розраховані як різниця між доходами та витратами з урахуванням дисконтування. Якісними показниками ефективності Програми є показники окупності заходів Програми, а також термін окупності (з урахуванням дисконтування).

Розрахунок інтегральних дисконтованих ефектів Програми при оцінці бюджетної, економічної та соціальної ефективності здійснюється для кожного року реалізації Програми і в перспективі до визначеного року.

Термін окупності з урахуванням дисконтування характеризує мінімальний період часу, після якого накопичений дисконтований ефект зупиняється і надалі залишається невід'ємним. Термін окупності розраховується для бюджетної і комерційної ефективності.

Пріоритет в оцінці ефективності заходів Програми віддається показникам суспільної ефективності, оскільки вони дозволяють найбільш повно оцінити наслідки реалізації Програми для суспільства.

Розрахунок бюджетної ефективності Програми проводиться на основі оцінки щорічних чистих бюджетних доходів як перевищення доходів, які може отримати бюджетна система України від реалізації заходів Програми, над витратами на реалізацію Програми.

Для оцінки бюджетної ефективності Програми має використовуватися прогноз обсягу податкових надходжень до державного бюджету від реалізації заходів Програми за роками реалізації і в довгостроковій перспективі. Як показник доходів до бюджетів всіх рівнів використано податкові надходження від результатів реалізації заходів Програми, тобто одержувані значення будуть відображати тільки прямий і мінімальний внесок Програми в бюджетну ефективність. При цьому використовується оцінка прогнозованого обсягу податкових надходжень від додатково виробленої продукції (базою для розрахунку виступає обсяг додатково наданих послуг щодо базового рівня — податки на додану вартість і прибуток, відрахування від фонду оплати праці та ін.).

Як показник бюджетних витрат використовується сумарний обсяг видатків державного бюджету на реалізацію Програми за роками.

Розрахунок дисконтованих річних бюджетних ефектів (чисті приведені бюджетні доходи) здійснюється за формулою (4):

$$W_{0i} = \frac{W_i}{(1+r)^i}, \quad (4)$$

де W_{0i} — чистий приведений бюджетний доход в i -му році; W_i — чистий бюджетний доход в i -му році; $i = 1 \dots t$ — часовий період; r — ставка дисконтування, яка для оцінки бюджетної ефективності Програми визначається експертами з ураху-

ванням прогнозів темпів інфляції в економіці та можливих альтернатив використання бюджетних коштів, що витрачаються.

При розрахунку бюджетної ефективності Програми чистий бюджетний доход від реалізації заходів Програми відображає бюджетний ефект у кожному році у виді перевищення прогнозованих доходів бюджетів усіх рівнів над бюджетними витратами на реалізацію Програми. Чистий приведений дохід при цьому характеризує приведений бюджетний ефект для кожного року оцінки. Інтегральний бюджетний ефект від реалізації заходів Програми розраховується як сума дисконтованих річних бюджетних ефектів, а також проводиться розрахунок строку окупності бюджетних інвестицій.

Термін окупності або період повернення коштів державного бюджету встановлюється як період від моменту здійснення інвестицій до моменту, коли бюджетний ефект стає невід'ємним.

Показник бюджетної ефективності Програми характеризує ступінь фінансової участі держави в реалізації Програми — частку бюджетних асигнувань (коефіцієнт участі держави). Частка бюджетних асигнувань розраховується як відношення величини коштів державного бюджету, що виділяються на реалізацію Програми за розрахунковий період, до величини сумарних витрат з усіх джерел фінансування за той же період з приведенням результату до року початку реалізації Програми.

При розрахунку суспільної ефективності Програми проводиться експертна та статистична оцінка сумарних суспільних доходів — грошових потоків, що відображають збільшення валового внутрішнього продукту країни.

Основним показником суспільної ефективності Програми стане інтегральний приведений суспільний ефект від реалізації заходів Програми, розрахований як сума дисконтованих річних громадських ефектів з урахуванням мультиплікативного ефекту в суміжних галузях економіки і соціальної сфері.

Висновки. Таким чином, державну структуру закордонних туристичних представництв необхідно розглядати як важливу складову системи підтримки авторитету України у політичній, культурній та економічній сферах. Виходячи з цього, необхідним є розробка Програми створення закордонних туристичних представництв із чітким визначенням координації між всіма органами для спільної та ефективної роботи на загальну мету відповідних відділів, Міністерства інфраструктури України, представників приватного сектору. Програма створення закордонних туристичних представництв має бути розроблена щонайменше на 5 років із чітким визначенням ролі всіх суб'єктів, що беруть участь у процесі. Необхідно зазначити, що реалізація Програми матиме істотний вплив на перехід вітчизняної економіки на несировинну модель розвитку.

Важливим для ефективної роботи закордонних туристичних представництв є чітке визначення послуг, на отримання яких можуть розраховувати представники країни розташування з боку таких представництв, та розроблення стратегії діяльності таких представництв на кожен рік у країні розташування із визначенням фінансування на виконання напрямків стратегії. Перелік основних послуг має бути чітко визначений на веб-сайті представництв, означений у інформаційних матеріалах, які розповсюджуються на різноманітних заходах.

Також необхідно створити аналітичний центр з питань розвитку в'їзних туристичних потоків на базі Державного агентства щодо туризму та курортів. До основних завдань такого майбутнього центру, крім інших, будуть відноситися накопичення, систематизація та передання інформації, яка надходить від представництв, безпосередньо представників бізнесу, які зацікавлені у експорті туристичних продуктів у закордонні країни.

Література

1. Алексеева Ю. В. Державне регулювання розвитку туристичної галузі України в контексті досвіду Франції : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. управл. : спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / Ю. В. Алексеева. — Одеса, 2005. — 24 с.

2. Дурович А. П. Маркетинг в туризмі : [учеб. пособ. для студентов спец. «Экономика и упр. соц.-культур. сферой» вузов] / А. П. Дурович. — Минск : ООО «Новое знание», 2001. — 495 с.

3. Рекомендации по созданию и деятельности в РБ туристско-информационных центров. Приказ Министерства спорта и туризма Республики Беларусь № 445 от 05.06.2006 г. [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://belarustourism.by/tourbusiness/law/recommendations/?print=1>.

4. Холловой Дж. К. Туристический бизнес / Дж. К. Холловой, Н. Тейлор ; пер. с 7-го англ. изд. — К. : Знання, 2007. — 798 с.